

Ruimtelijke Kwaliteit 2013

Jaarverslag van de provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit:

Ingeborg Thoral

23 januari 2014

Onderdeel van het programma van de adviseur ruimtelijke kwaliteit 2013-2014
'Samen werken aan een veerkrachtig Utrecht'

	Sectie	Pag.
Voorwoord	0	2
Introductie	1	3
Samenvatting	2	4
Speerpunten	3	5
<i>Energielandschappen</i>	3.1	5
<i>Binnenstedelijk gebied</i>	3.2	7
<i>Landelijk gebied van de 21e eeuw</i>	3.3	8
<i>Kernrandzones</i>	3.4	9
<i>Infrastructuur</i>	3.5	11
Ruimtelijke kwaliteit op het provinciehuis	4	12
Ruimtelijke kwaliteit buiten het provinciehuis	5	13

Voorwoord

Geachte lezer,

Mijn naam is Ingeborg Thoral. Sinds februari 2013 ben ik voor de Provincie Utrecht werkzaam als onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit. In die hoedanigheid heb ik tot nu toe voornamelijk losse adviezen uitgebracht, zowel aan de hand van verzoeken door het College van Gedeputeerde Staten, als aan de hand van verzoeken van initiatiefnemers of gemeenten. Ik heb daarnaast hard gewerkt aan het leggen van een goede basis voor de adviezen over de speerpunten die ik in mijn werkprogramma heb opgenomen. In 2014 kunt u van mij deze adviezen verwachten.

Ik richt mij in mijn advisering op “ruimtelijke kwaliteit”. Ruimtelijke kwaliteit heeft te maken met hoe mensen hun omgeving beleven en waarderen. Maar ook met de vraag of functies op de juiste plek liggen in relatie tot de omgeving: heeft het landschap toekomstwaarde. En dan gaat het zowel om landelijk gebied, als stedelijk gebied en alle ontwikkelingen die daarin plaats kunnen vinden. In mijn werk ben ik een spiegel voor Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten. Ik probeer op hen de waarden van ruimtelijke kwaliteit over te brengen. Maar ik werk niet alleen voor de provincie, ook gemeenten kunnen mij benaderen voor kennis en inspiratie. Daarom lever ik niet alleen adviezen op mijn speerpunten. Ik ben ook beschikbaar voor kleinere adviezen op specifieke thema’s en projecten. Ik wil het verhaal van ruimtelijke kwaliteit echter niet alleen via adviezen uitdragen. Daarom organiseer ik jaarlijks drie landschapscafés en een dag van de ruimtelijke kwaliteit. Hier kunt u mij ontmoeten en kunnen we het gesprek aangaan.

Dit jaarverslag bevat een weergave van mijn werkzaamheden als onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit in de eerste elf maanden dat ik deze functie bekleed. Ik wens u veel leesplezier.

Ingeborg Thoral

1. Introductie

Per 1 februari 2013 is Ingeborg Thoral voor een periode van twee jaar voor tweeënhalve dag per week aangesteld als onafhankelijk provinciaal adviseur ruimtelijke kwaliteit. In deze functie signaleert ze kansen en geeft advies aan het provinciaal bestuur en haar ruimtelijke partners. Ingeborg Thoral, is landschapsarchitecte en stedenbouwkundige, woont en werkt in Utrecht en heeft hier haar eigen bureau voor strategie, ontwerp en onderzoek. Doordat zij stedenbouwkundige en landschapsarchitecte is, kan zij een unieke combinatie van vakgebieden inzetten bij haar advisering over ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast is zij docent bij diverse onderwijsinstellingen.

Ingeborg adviseert over ruimtelijke kwaliteit door:

Haar ambities te realiseren,	<p>De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit ambieert:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De (aandacht voor) ruimtelijke kwaliteit in provinciale activiteiten te versterken; • de ruimtelijke kwaliteit extern te versterken; • de interne en externe initiatieven te verbinden, met het oog op het creëren van win-win situaties.
met name op haar speerpunten,	<p>De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit heeft een werkprogramma met vijf speerpunten. In 2014 / begin 2015 levert zij een advies op elk van deze speerpunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>energielandschappen</u>, • <u>binnenstedelijk gebied</u>, • <u>landelijk gebied van de 21e eeuw</u>, • <u>kernrandzones</u> en • <u>infrastructuur</u>. <p>Hoe deze speerpunten terugkomen in verschillende projecten en samenwerkingsverbanden, ziet u terug in de kleurcodering van elk project en proces.</p>
en in samenwerking met de coördinator ruimtelijke kwaliteit.	<p>De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit wordt ondersteund door de ambtelijk coördinator ruimtelijke kwaliteit. De coördinator vormt de schakel naar de ambtelijke organisatie en stimuleert het provinciale contact en bouwt dit uit. Ook zorgt de coördinator voor het verbreden van het werken met ruimtelijke kwaliteit binnen de provincie. Het belangrijkste kenmerk van deze werkwijze met een adviseur en coördinator is de combinatie van externe en interne deskundigheid.</p>

2. Samenvatting werkzaamheden

In 2013 heeft de onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit, Ingeborg Thoral, de (aandacht voor) ruimtelijke kwaliteit in provinciale en externe activiteiten versterkt en heeft zij bijgedragen aan win-win situaties door interne en externe initiatieven te verbinden.

Voor energielandschappen heeft Ingeborg zich gericht op een landschapscafé, informele adviezen over energieprojecten, deelname aan het maatschappelijke debat rondom mestvergisters en het begeleiden van drie onderzoeken: 'inpassingsstudie energie', 'energie-inventarisatie' en 'marktconsultatie energie'.

Voor binnenstedelijk gebied heeft Ingeborg zich gericht op een gesprek met gemeente Utrecht, Wageningen Universiteit en Aorta over de klimaatbestendige stad en groenblauwe verbindingen, ondersteuning van een in 2014 startend onderzoek naar human nature en de ecologische hoofdstructuur, informele advisering over organische ontwikkeling en het weblog Aorta.

Voor landelijk gebied van de 21e eeuw heeft Ingeborg zich gericht op deelname aan de Groene Conferentie over de groene contour, deelname aan de groene gebiedsontwikkeling denktank, de gebiedsbijeenkomst Gelderse Vallei, het symposium 'Polder zoekt liefhebber', de burger-boer lezing, werkbezoeken met erfconsulenten, inclusief een Grand Tour en informeel advies over verschillende ingrepen in het landelijk gebied.

Voor de kernrandzones heeft Ingeborg zich gericht op een Landschapscafé, een excursie voor Statenleden en een atelier voor Demmeriklanden in de gemeente De Ronde Venen.

Voor infrastructuur heeft Ingeborg zich gericht op het verkennen van de opgave, deelname aan het Kwaliteitsteam Ring Utrecht en een bijeenkomst en informele advisering over het Lekkanaal in relatie tot de Nieuwe Hollandse Waterlinie, en over Ruimte voor de Lek.

Lezersgids

Lees dat
wat relevant is

Het jaarverslag is bestemd voor een breed lezerspubliek. Niet alles zal dus voor iedereen even interessant zijn. Het verslag is daarom opgebouwd uit verschillende secties, voor verschillende lezers.

en verspil geen tijd of
energie

Voordat u dit jaarverslag opslaat, print of doorstuurt, kunt u de voor u minder belangrijke delen verwijderen. Hiermee houdt u een handzaam document over. Dat scheelt tijd, papier en plek op de server.

3. Speerpunten

Ingeborg: "Mijn ambities voor de invulling van deze functie zijn meerledig."

"Ten eerste wil ik binnen mijn speerpunten het verschil maken en innovatieve en aansprekende initiatieven samen met de provinciale organisatie en andere partijen tot wasdom laten komen. Dit zijn projecten die een positieve bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht. Dit sluit aan bij het realiseren van een 'veerkrachtig Utrecht', waarin 'toekomstbestendig' en 'vitaal' de sleutelwoorden zijn.

Ten tweede wil ik vanuit mijn onafhankelijke positie ruimtelijke kansen binnen het bestaande beleid signaleren en het bestuur suggesties doen voor nieuwe invalshoeken en benaderingen. Ik hoop dat daarbij in voorkomende gevallen mijn advisering de basis vormt voor nieuw beleid waardoor de ruimtelijke kwaliteit in de provincie verbeterd wordt of behouden blijft. Mijn streven is dat we er met zijn allen in slagen om de fantastische kwaliteiten van de provincie Utrecht een nog grotere bekendheid te geven, zowel bij de gebruiker en bewoner als bij het bestuur.

Tenslotte is het mijn persoonlijke missie om - in een tijd waar we meer met minder moeten doen - beweging te initiëren voor landschapontwikkeling en stedenbouw. Dit betekent dat we op zoek moeten naar nieuwe motoren voor ruimtelijke ontwikkeling en initiatieven die hier aan bij kunnen dragen zo optimaal mogelijk dienen te faciliteren en te verbinden met onze provinciale opgaven."

3.1 Energielandschappen

Ingeborg

"Ik hoop dat mijn advisering bijdraagt aan een goede ruimtelijke regie voor de energielandschappen van de toekomst. Ten behoeve van de visievorming op kwalitatieve energielandschappen in de provincie Utrecht heb ik in 2013 samen met het team van het Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015 project 'Duurzame energie goed ingepast' gewerkt aan een energiekaart met de diverse energievormen. Mede op basis hiervan presenteer ik begin 2014 een inspiratienotitie."

Het bieden van ruimte voor en kwaliteit van duurzame energieopwekking in de provincie is een actueel onderwerp waarvan het afgelopen jaar diverse casussen voorbij zijn gekomen; van zonneakkers tot biovergistingsinstallaties op het erf. Maar het gaat hier natuurlijk ook om andere duurzame energievormen als windenergie, warmte-koude opslag of verbranding van biomassa. Het provinciale beleid biedt belangrijke aanknopingspunten: in de PRS is de ambitie opgenomen dat we in 2040 een klimaatneutrale provincie zijn. In 2020 wil de provincie 10% van de energie duurzaam geproduceerd hebben. De provincie stimuleert de ontwikkeling van duurzame energie, mits goed ingepast.

Het energievraagstuk is daarmee een actueel ruimtelijk vraagstuk. Voor de adviseur is van belang dat op provinciaal niveau inzichtelijk wordt waar we in ieder geval welke energievorm wèl en welke niet ruimtelijk wensen. Dit kan te maken hebben met de kansen voor energieafzet of ruimtelijke kansen voor implementatie in het aanwezige landschapstype. Ook is het goed om te weten hoeveel rendement de verschillende energievormen dan opleveren, wat daarvan nodig is om de provinciale doelstelling te halen en waar zich de grootste kansen in onze provincie voor doen. Dergelijk inzicht ontbreekt vooralsnog maar is zeer interessant wanneer de provincie proactief energie-initiatieven wil faciliteren en tegelijkertijd de juiste functie de juiste plek wil bieden.

Werkzaamheden Energielandschappen 2013

Landschapscafé Energielandschappen

Organisatie van het Landschapscafé Energielandschappen in december.

Innovatieve energieprojecten

Informeel advisering over diverse innovatieve energieprojecten die nog in een beginstadium zijn, gericht op zon, wind en biomassa, zowel op bedrijfsniveau als op gebiedsniveau.

Maatschappelijk debat

Mestvergissing

Bijdrage aan het maatschappelijk debat door te spreken over mestvergissing in relatie tot ruimtelijke kwaliteit op een symposium mestvergissing georganiseerd door het NMU.

LINT Landscape interventions

Inpassingsstudie energie

Onderzoeksopdracht "Energielandschappen" door bureau LINT Landscape interventions waarin ontworpen is aan mogelijkheden voor de ruimtelijke en landschappelijke inpassing van nieuwe energievormen.

WUR

"Energie-inventarisatie"

Stage-opdracht "Energie-inventarisatie" door een student van de Wageningen Universiteit (WUR), met daarin een analyse van beleid, ontwikkelingen en ruimtelijke ambities.

WUR

"marktconsultatie
energie"

Stage-opdracht "Marktconsultatie energie" door een student van de Wageningen Universiteit (WUR) waarmee het perspectief van de markt op de relatie duurzame energie en ruimtelijke kwaliteit is ingebracht.

3.2 Binnenstedelijk gebied

Ingeborg

“Ik streef er naar te worden ingeschakeld bij strategisch gelegen gebieden die tijdelijk worden geprogrammeerd en/of stapsgewijs getransformeerd. Gebieden als deze bieden kansen om binnenstedelijke kwaliteit in tijden van economische recessie te realiseren, zodat er in ieder geval geen verslechtering en mogelijk zelfs verbetering van de leefomgeving ontstaat.”

“Een andere bijzondere kans ligt er voor ruimtelijke kwaliteit van groen en blauw op het structuurniveau van de stad. Dit zijn de groen-blauwe structuren die stad met land verbinden. Het zijn tevens de aders waarlangs de buiten de stad gelegen gebieden ontsloten worden. Het meest interessant is hier het realiseren van ontbrekende cruciale schakels in het netwerk van groen-blauwe aders; deze dragen bij aan het bieden van verschillende ervaringen in de stedelijke ruimte en bieden nieuwe mogelijkheden op het gebied van economie, omgeving, gemeenschap, sociale relaties, stadsecologie en vooral ook recreatie.”

Al voor de economische recessie is er in Nederland een focus op de bestaande stad ontstaan. Ontwikkelingen moeten vooral daar plaatsvinden en niet meer in het landelijk gebied. De recessie heeft grote gevolgen voor deze binnenstedelijke omgeving. Grote bouwontwikkelingen in de stadsranden lopen op haar einde of zijn gestagneerd; de aandacht is verschoven naar de kwaliteit en hergebruik van de bestaande omgeving, op een laag schaalniveau. De kansen voor het maken van binnenstedelijke kwaliteit bevinden zich dan ook met name op acupunctuurniveau: bij kleine bouwprojecten, tijdelijke invulling van gebieden die braak liggen, flexibel bestemmen en spontane ontwikkeling van gebieden waar particulieren, marktpartijen en organisaties participeren in de ontwikkeling. Dit wordt ook wel organische ontwikkeling genoemd.

Ingeborg

“Ik wil de potentie van groen-blauwe verbindingen en de koppeling met recreatie graag bij zowel gemeenten als provincie agenderen als kans voor het vergroten van de leefbaarheid en het versterken van het vestigingsklimaat. Hiervoor wil ik aanhaken bij de recreatie om de stad opgave en het bijbehorend provinciale Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015 project voor de recreatiezone. Ook binnen infrastructurele projecten zijn er kansen voor het realiseren van groen-blauwe recreatieve verbindingen onder en over de weg door.”

Werkzaamheden binnenstedelijk gebied 2013

Atelier 'landscape architecture and planning'	Vorbereiden opgave klimaatbestendige stad en groenblauwe verbindingen voor het Atelier 'landscape architecture and planning 2014' van de Wageningen Universiteit (WUR).
Onderzoek Human nature-EHS	Cofinanciering Human Nature / EHS onderzoek. Dit onderzoek wordt in 2014 uitgevoerd.
Organische ontwikkeling	Informeel advisering over organische ontwikkeling bij verschillende gemeenten.
Weblog Aorta	Column voor Weblog de Thermometer van Aorta: "Investeer in de openbare ruimte van de stad – investeer in de kwaliteit van de toekomst".

3.3 Landelijk gebied van de 21e eeuw

Ingeborg

"Ik acht het van groot belang dat we de aankomende twee jaar voor het landelijke gebied op strategisch niveau gaan nadenken over wat er zich de komende 20 à 30 jaar aandient. Het is noodzakelijk dat we het stadium voorbij gaan dat we leven bij de waan van de dag en vaker en meer gaan nadenken over de ruimtelijke kwaliteit van ons nieuwe landschap. Ik wil graag de discussie over hele landschappen voeren, niet alleen over incidentele ontwikkelingen. Mijn activiteiten binnen dit speerpunt zullen hier op zijn gericht."

De provincie Utrecht bezit vijf prachtige nationale landschappen die het wonen, werken en recreëren in het midden van het land aantrekkelijk maken. Ook in deze laagdynamische landschappen met bijzondere kwaliteiten speelt de dynamiek van het landelijk gebied. Denk aan schaalvergroting en verbreding in de landbouw (waaronder de innovatieve stallen en rood voor rood ontwikkelingen op erven). Dit levert een spanningsveld tussen het faciliteren van initiatieven en het beschermende beleid voor onze nationale landschappen op.

Sleutelen aan landschappen is van alle tijden en soms nodig om een economisch vitaal landschap te houden. Bovendien kunnen nieuwe ruimtelijke cultuurwaarden bij transformaties in het landschap ontstaan naast oude cultuurwaarden. De adviseur wil dit besef graag doorgeven. Daarnaast wil ze het vertrouwen in 'behoud door ruimtelijke ontwikkeling' voor ons landelijk gebied in de provincie vergroten door met aantrekkelijke voorbeelden van en ideeën voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen te komen. In de provinciale organisatie is hiervoor goede aansluiting te vinden bij de lopende ruimtelijk actieprogramma 2012-2015 projecten 'Eiland van Schalkwijk' met daarin de polder Blokhoven dat een experimentenstatus heeft en 'Innovatieve stallen'. Ook biedt het cultuurhistorisch erfgoed van de verdedigingslijnes (Limes, de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de Grebbelinie en de Stelling van Amsterdam) aanknopingspunten, als ook de ontwikkeling van nieuwe landgoederen en het gebruik van de kwaliteitsgidsen Utrechtse landschappen.

Werkzaamheden landelijk gebied van de 21e eeuw

Panellid groene contour	Panellid op de Groene Conferentie over gebiedsontwikkeling in de groene contour, georganiseerd door NMU.
Denktank	Denktank voor advies Groene gebiedsontwikkeling van NMU.
Gelderse Vallei	Spreker op de Gebiedsbijeenkomst Ruimtelijke Kwaliteit in de Gelderse Vallei, georganiseerd door SVGV.
Debatlid 'Polder zoekt liefhebber'	Debatlid op het symposium Polder zoekt Liefhebber, slotdebat kunstproject De Bovenlanden, georganiseerd door Hunnie.
Burger-boer lezing	Lezing Burger-Boer op het Boerderijenplatform Utrecht.
Erfconsulentschap	Werkbezoeken met de erfconsulenten van Landschap Erfgoed Utrecht en Welmon.
Informeel advies	Informeel advisering over verschillende ingrepen in het landelijk gebied in bij verschillende landschappen / gemeenten.
Grand Tour Utrecht	Reflectant bij de Grand Tour Utrecht: Samen met de ervenconsulent de boer op!

3.4 Kernrandzones

Ingeborg

“Er is een verdiepingsslag nodig, een vertaling van de kwaliteitsdoelstelling uit de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie naar de praktijk die als voorbeeld voor gemeenten kan dienen. Daarmee kunnen we de kans op kwaliteitsverbetering in de kernranden vergroten en gemeenten helpen het juiste instrumentarium te ontwikkelen voor kernrandontwikkeling en –borging. Ik wil samen met het team van het Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015 project ‘Kwaliteit van kernrandzones’ komen tot een werkbaar en aantrekkelijk voorbeeld-instrumentarium voor gemeenten. Ik zal binnen het Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015 project actief over de handreiking adviseren en aansluiting zoeken bij een aantal gemeenten waar deze opgave speelt. Waar gemeenten dit wensen zal ik ook lokaal advies geven en inspiratie bieden. Verder zal ik zorgen dat er een inspiratiedocument komt met goede ruimtelijke voorbeelden van ontwikkelingen in kernranden, zodat gemeenten van elkaar kunnen leren en het werken met de provinciale handreiking voor kernranden een uitdagende opgave wordt.”

Kernrandzones zijn overgangszones tussen stad of dorp en land. Deze zones hebben een eigen identiteit en liggen zowel buiten als binnen de kernrand. Hun maat is variabel, ze omgeven een kern volledig en bezitten diverse kleinschalige en stedelijk gelieerde functies. De provincie wil de realisatie van aantrekkelijke en kwaliteitsvolle kernrandzones actief stimuleren. In de PRS zet zij gemeenten aan tot het opstellen van een integrale visie op hun kernranden zodat ontwikkeling en/of behoud van ruimtelijke kwaliteit vanuit een samenhangende visie plaats vindt. Vervolgens kunnen gemeenten aan de hand van deze visie aan kwaliteitsverbetering werken, investeringsmiddelen inventariseren en zo nodig bouw-initiatieven van onderop begeleiden. Hierbij wordt wel de eis gesteld dat individuele ontwikkelingen meebetalen aan collectieve landschappelijke en recreatieve waarden, zoals de aanleg van landschapselementen of schakels in het recreatief netwerk van de omgeving.

Het kernrandvraagstuk is voor de provincie Utrecht een interessant ruimtelijk vraagstuk omdat hier kansen voor ruimtelijke kwaliteit verknoopt kunnen worden met de wensen van initiatiefnemers. Het sluit ook aan bij studies die de afgelopen jaren naar stadsranden zijn verricht. Zo destilleerde LOLA uit 370 stadsranden tien typen in de stadsrandenatlas in opdracht van Eric Luiten, de provinciaal adviseur voor ruimtelijke kwaliteit in Zuid-Holland en heeft Aorta in 2012 in opdracht van de provincie Utrecht een stadsrandenstudie uitgevoerd.

Desondanks blijken veel gemeenten te worstelen met het opstellen van een kwaliteitsvisie op kernrandzones. De beschikbare handvatten zijn voor dit doeleinde vaak nog te abstract. Verder is inzicht nodig op procesvlak bij kernrandontwikkeling en/of –behoud. Het is zinvol om daarbij een beeld te vormen van het spectrum aan initiatieven dat zich in kernrandzones voor doet (de vraagkant van de markt). Tenslotte blijken gemeenten behoefte te hebben aan een overzicht van inspirerende en ruimtelijk geslaagde initiatieven.

Werkzaamheden Kernrandzones 2013

Statenledenexcursie	Excursie voor Statenleden van de Statencommissie Ruimte, Groen en Water naar kernrandzones in juli.
Landschapscafé	Organisatie van het Landschapscafé Kernrandzones in juli.
Visie voor gemeenten	Informeel advisering over de ontwikkeling van een visie op de kernrandzones van verschillende gemeenten.
Atelier Demmeriklanden	Atelier kernrandzone Demmeriklanden (gemeente De Ronde Venen) in december.

3.5 Infrastructuur

Ingeborg

“Het zijn de rijkswegen die op de stadsrand en aan kwetsbare landschappen liggen die ik interessant vind, als ook de provinciale wegen waar zich kleine wegveranderingen kunnen voor doen. Hier liggen de meeste kansen voor win-win situaties op het gebied van landschap, stad of recreatie. Mijn activiteiten voor de aankomende twee jaar zullen er in hoofdzaak op gericht zijn om de verkeersopgave integraal te benaderen en kansen te signaleren voor het realiseren van kwaliteit op andere gebieden. Zo biedt de A27 opgave bijvoorbeeld kansen voor verbindingen van landschappelijke structuren en recreatieve routes haaks op de weg (Kromme Rijn). Ook vallen er nieuwe connecties voor Amelisweerd aan de zuidzijde van het gebied te maken met andere recreatieve groengebieden en met elementen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tenslotte wil ik knooppuntontwikkeling en knooppunten (dit zijn hoogwaardige stops aan de snelweg die ‘accessible’, ‘attractive’ en ‘affordable’ zijn) stimuleren als zich de mogelijkheid voor doet. Ze leveren beiden kwaliteit op stedelijk en/of landschappelijk niveau op.”

Ondanks bezuinigingen wordt in Nederland nog geïnvesteerd in doorstroming en bereikbaarheid om onze Rijksinfrastructuur op een hoog niveau te houden. Voor de provincie Utrecht zijn de belangrijkste opgaven die van de Ring Utrecht en knooppunt Hoewelaken. Voor beide opgaven functioneert een kwaliteitsteam waarvan de adviseur ruimtelijke kwaliteit onderdeel uitmaakt.

De Ring rond de stad Utrecht is de draaischijf van Nederland die de bereikbaarheid van de regio moet garanderen en waar tegelijkertijd belangrijke leefbaarheidsvraagstukken voor de stad Utrecht spelen. Het nadenken over infrastructuur biedt hier kansen om toegevoegde waarde te creëren voor stad en landschap, zowel bij de A27 opgave, de gebiedsontwikkeling van de A12 zone als de NRU. Voor knooppunt Hoewelaken zal de komende tijd de aanbestedingsprocedure gaan lopen en dienen zich mogelijk kleine wegveranderingen op provinciaal niveau aan.

Uit oogpunt van ruimtelijke kwaliteit geldt dat we bij infrastructuuropgaven zeer alert moeten zijn om de kansen die zich voor doen voor het maken van extra kwaliteit tijdig te signaleren en blijvend onderdeel te laten uitmaken van het planvormingsproces. Infraprocessen zijn trechterprocessen waar het in de regel over andere zaken gaat dan om het creëren van ruimtelijke meerwaarde.

Werkzaamheden Infrastructuur 2013

Veldbezoek verkenning opgave	Veldbezoek / excursie met de vorige adviseur ruimtelijk kwaliteit, Han Lörzing om de opgave te verkennen.
Ring Utrecht	Deelname aan het Kwaliteitsteam Ring Utrecht, gezamenlijke advisering.
Ruimte voor de Lek	Eenmalige deelname Kwaliteitsteam Ruimte voor de Lek, inclusief informele advisering hierover.
Lekkanaal Nieuwe Hollandse Waterlinie	Deelname aan bijeenkomst Lekkanaal / Nieuwe Hollandse Waterlinie, inclusief informele advisering hierover.

4. Ruimtelijke kwaliteit op het provinciehuis

De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit ambieert de (aandacht voor) ruimtelijke kwaliteit in provinciale activiteiten te versterken. Ook wil zij win-win situaties creëren door interne en externe initiatieven te verbinden. De adviseur kan eenmalig ingezet worden in een (intern/extern) project inde vorm van een gevraagd advies. Daarnaast beschouwt zij (beleids)documenten of processen op de ruimtelijke kwaliteit ervan. Haar mening wordt gezien als een 'keurmerk'. Informeel gezien staat de deur van de adviseur open om te sparren, vragen te stellen of bij te dragen aan de werkateliers van de grotere onderwerpen.

Versterken van ruimtelijke kwaliteit in provinciale activiteiten

Coördinatie overleg ruimtelijke kwaliteit

Ingeborg praat in het coördinatieoverleg met adviseurs en beleidmakers die bezig zijn met ruimtelijke kwaliteit over hun projecten en processen. Dit overleg vormt ook Ingeborg's klankbord bij haar adviezen..

Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten

Ingeborg heeft de Statenleden van de Statencommissie Ruimte, groen en Water op excursie meegenomen naar kernrandzones. Ook is zij bij de vergadering van de Statencommissie aanwezig geweest. De gedeputeerden Mariëtte Pennarts (Cultuur, Jeugdzorg, Bestuur, Communicatie en Strategie), Ralph de Vries (Wonen en Stedelijke Vernieuwing, Milieu, Recreatie, Water en Europa) en Remco van Lunteren (Mobiliteit, Economie en Financiën) heeft zij gesproken, ter kennismaking. Met gedeputeerde Bart Krol (Ruimtelijke Ontwikkeling, Landelijk Gebied, Natuur en Gebiedsontwikkeling) spreekt zij regelmatig, aangezien ruimtelijke kwaliteit in zijn portefeuille zit.

'Keurmerk' adviseur

Meedenken over het projecten en processen

Ingeborg denkt mee in processen en projecten. Dit wordt ervaren als een 'keurmerk'. Het meest prominent in 2013 was Ingeborg's bijdrage bij de uitvoering van het provinciale beleid duurzame energie. Verder dacht Ingeborg mee over de kwaliteitsgids Utrechtse landschappen, De pilot 'uitnodigingsplanologie': Eiland van Schalkwijk, waarbij initiatieven van ondernemers en bewoners de planvorming bepalen. Ook dacht Ingeborg mee bij 'recreatie om de stad Utrecht' en het erfconsulentschap in de Waarden (het Groene Hart).

Sparren

De deur staat open voor provincie-medewerkers

Op maandagochtend, donderdag en vrijdag staat de deur van kamer 11.63 open voor provincie-medewerkers om uiteenlopende ruimtelijke kwaliteitsszaken te bespreken.

Projecten

Eenmalig advies

De adviseur ruimtelijke kwaliteit kan op elk project eenmalig advies of inbreng leveren. Dat kan schriftelijk maar ook door een werkatelier ruimtelijke kwaliteit met alle betrokkenen te organiseren voor uw project. Ingeborg heeft met diverse kleine projecten meegedacht en er over geadviseerd in 2013.

Presentaties

Over ruimtelijke kwaliteit

In 2013 presenteerde Ingeborg actuele processen en plannen rondom ruimtelijke kwaliteit aan leidinggevend en collega's van diverse afdelingen en programmabureaus.

5. Ruimtelijke kwaliteit buiten het provinciehuis

De onafhankelijk adviseur ruimtelijke kwaliteit ambieert ook extern, buiten het provinciehuis, de (aandacht voor) ruimtelijke kwaliteit te versterken. Ook wil zij win-win situaties creëren door interne en externe initiatieven te verbinden. De externe zichtbaarheid van de adviseur weerspiegelt het belang dat de provincie hecht aan de ruimtelijke kwaliteit van de provincie Utrecht. De adviseur heeft vanuit haar werkervaring een groot extern netwerk en is bij diverse projecten met externe partners een vakkundig gesprekspartner. Haar aanwezigheid werkt als katalysator voor een betere integrale benadering van ruimtelijke kwaliteit in deze projecten.

De adviseur ruimtelijke kwaliteit fungeert ook als ruimtelijke kwaliteitsloket voor gemeenten, initiatiefnemers & belangenorganisaties. Zij is op verschillende manieren in contact met anderen. Via de Landschapscafés, de samenwerking met een breed scala aan instanties en de jaarlijkse Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit. Deze netwerkactiviteiten hebben ertoe geleid dat het netwerk rond de adviseur en de verschillende betrokken beleidsafdelingen in een half jaar tijd een mooie omvang heeft bereikt, en er nieuwe energie en uitwisselvormen zijn ontstaan tussen externe, publieke en private partijen en de adviseur en de ambtelijke organisatie.

De adviseur is, door haar vakkundige autoriteit, externe netwerk en relatief onafhankelijke positie, in staat om vroegtijdig de kansen binnen landelijke en regionale initiatieven te signaleren. Waar dit tot meerwaarde voor de provincie leidt vertaalt zij deze signalen in adviezen voor beleidsvorming en – uitvoering binnen de provincie Utrecht. Naast een signalerende functie kan haar advisering en aanwezigheid ook leiden tot een betere uitvoering van projecten van derden binnen de provincie Utrecht.

Extern versterken van de ruimtelijke kwaliteit

Landschapscafés

Inhoudelijk
netwerkmoment

De Landschapscafés vinden drie keer per jaar plaats, in het voorjaar, het begin van de zomer en aan het einde van het jaar. De cafés staan open voor betrokkenen bij de ruimtelijke kwaliteit van de provincie en trekken 60 a 70 bezoekers van buitenaf per keer.

1. Wisseling van de wacht – Ingeborg stelt zich voor als adviseur en neemt het stokje over van Han Lörzing.
2. Kernrandzones. De Bilt vertelt wat zij doen met hun kernrandzone. Een panel waar Ingeborg deel uit maakt reflecteert op de case en op kernrandzones in het algemeen.
3. Energielandschappen. Met diverse sprekers is een brede blik geboden op duurzame energie en ruimtelijke kwaliteit. De aanwezigen hebben ook kunnen ontwerpen aan hun eigen duurzame energielandschap voor de provincie Utrecht.

Kennismakings- gesprekken

Ingeborg heeft diverse kennismakingsgesprekken gevoerd met instanties als Rijkswaterstaat, Landschap Erfgoed Utrecht, Aorta, Natuur en Milieufederatie Utrecht, de Federatie Ruimtelijke Kwaliteit en met enkele collega adviseurs ruimtelijke kwaliteit van andere provincies.

Loket Ruimtelijke kwaliteit		<p>Ingeborg is gevraagd om bij een aantal processen mee te kijken. Op verzoek van de Rijksadviseur ruimtelijke kwaliteit Eric Luiten heeft zij geadviseerd op het Ruimte voor de Rivier project bij Vianen. Daarnaast droeg Ingeborg bij aan een bijeenkomst, en gaf informele advisering over het Lekkanaal en de Nieuwe Hollandse Waterlinie.</p> <p>Op verzoek van de Stuurgroep Nationaal landschap Groene Hart heeft zij met de adviseurs van Noord- en Zuid-Holland geadviseerd over betrokkenheid bij het Groene Hart. Ingeborg onderhoudt een blog op Aorta over het dilemma van binnenstedelijke, organische ontwikkeling.</p> <p>Met de WUR en gemeente Utrecht is de 'klimaatbestendige stad' en 'groen-blauwe verbindingen' besproken. Ingeborg heeft een eerste keer meegekeken bij het stationsgebied Zeist en pilots voor organische ontwikkeling. Diverse gemeenten hebben de adviseur benaderd voor feedback op hun uitvoering van het provinciale kernrandzonebeleid (Soest, Vianen, Ronde Venen, Veenendaal).</p>
Maatschappelijk debat		<p>Ingeborg nam deel aan het maatschappelijk debat door een presentatie te geven op een congres over vergisting van biomassa. En te spreken op het symposium mestvergissing. Daarnaast nam zij deel aan de Groene Conferentie over gebieds-ontwikkeling binnen de groene contour en gaf zij een lezing 'burger-boer' op studiemiddag boerderijenplatform. Zij debatteerde bij het slotdebat van de tweede gebiedsbijeenkomst Gelderse Vallei en het symposium 'polder zoekt liefhebber' en zij was panellid in het kunstdebat 'De Bovenlanden'.</p>
Communicatie Interviews, blogs en nieuwsitems		<p>In 2013 gaf Ingeborg interviews voor www.bk-info.nl (bulletin voor beeldende kunstenaars), Post Planjer (Utrechtse bulletin voor architectuur en stedenbouw), Provincie Utrecht Magazine, Aorta column, weblog de Thermometer (programma van Aorta over Utrechtse architectuur) en de nieuwsbrief van het Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015.</p>
De dag Van de ruimtelijke kwaliteit		<p>In 2013 is de Dag van de Ruimtelijke Kwaliteit georganiseerd. Meer dan 100 bezoekers, waaronder bestuurders bezochten de dag. De resultaten van een deel van de projecten uit het Ruimtelijk Actieprogramma zijn gedeeld. De reacties daarop zijn gebruikt om de projecten verder te ontwikkelen en nog meer samen te werken aan realisatie van ruimtelijke kwaliteit in de provincie.</p>
Energielandschappen Samenwerking kennisinstelling		<p>In 2013 vergaarde Ingeborg bouwstenen voor de formele advisering over duurzame energielandschappen, onder ander door een stage opdracht aan de WUR uit te besteden. Stagiaires inventariseerden de verhouding tussen de nationale/provinciale landschappen en duurzame energieproductie in de provincie Utrecht. Ook onderzochten stagiaires de invloed van mestvergisters op het landschap.</p>
Kernrandzones Samenwerking kennisinstelling		<p>Opzet gezamenlijke opdracht met de WUR: enkele Master studenten buigen zich over de toepassing van het provinciaal beleid in de kernrandzones van de gemeente Montfoort. Dit levert ontwerpen op, die begin 2014 gepresenteerd worden.</p>

Colofon

Ingeborg Thoral
Conny Raijmaekers
Marieke Vos

